

Od vítězného února 1948 ke kolektivizaci

Kapitoly z osudové dekády poúnorového vývoje na Žďársku

Přednáška PhDr. Martina Šikuly

*Politika, územní správa a nelítostná kolektivizace
v prezentaci archivních, tištěných a obrazových pramenů*

27. března 2018 v 16:30

Regionální muzeum města Žďáru nad Sázavou - přednáškový sál Moučkova domu

Přednáška vznikla na žádost žďárského Regionálního muzea v souvislosti se 70. výročím únorových událostí roku 1948, a proto ji autor koncipoval **do tří tematických okruhů**. První dva jsou věnovány bezprostředním důsledkům poúnorového vývoje v roce 1948 (politika a územní správa) a z časové dotace přednášky cca 1,5 hodiny zahrnou do 30 minut. Zbývajících čas bude věnován kolektivizaci - klíčové dekádě poválečné proměny vesnice, jejíž historie se začala psát rok po únorovém převratu 1948. Všechna nastolená témata a zajímavosti bude autor průběžně komentovat **na příkladech, připravených v cca 150 snímkové prezentaci. Přednáška je založena na původním badatelském výzkumu.**

Novoměstský správní okres, jehož součástí bylo i Žďársko a Bystřicko, patřil k agrárně religiozním oblastem a **ve volbách 1946 zde se ziskem téměř 42% vyhrála Československá strana lidová**. Tato skutečnost se v roce 1948 výrazně promítla během působení tzv. akčních výborů Národní fronty, které ještě na sklonku února a během března provedly razantní očistu na úrovni okresu, měst a velkých obcí, byť v řadě vesnic zpočátku vývoj pokračoval v zaběhnutém personálním obsazení. Autor na základě archivního výzkumu představí na příkladech místních národních výborů dosud nepublikovaná srovnání politického obsazení před a po tzv. „vyakčnění.“ V souvislosti s následnými květnovými volbami si doložíme atmosféru nátlakové kampaně s varováním před odevzdáním jediné možné alternativy – tzv. bílého lístku. Úryvek z kroniky obce přiblíží i pokus o narušení tajného hlasovacího práva.

Ještě do konce roku 1948 se naplnil osud samotného Novoměstského okresu, o jehož likvidaci bylo rozhodnuto doslova **„o nás, bez nás, proti nám.“** Názorně zpracované mapy přiblíží dnes již neznámý územní rozsah okresu Nové Město na Moravě, ale také jeho nástupnických okresů, rozdělených navíc mezi dva kraje, v případě okresu Žďár ke kraji Jihlavskému.

Vlastní téma kolektivizace autor představí komentovanou sérií tištěných a obrazových pramenů (archivních dokumentů i z dobového tisku) a kartogramy ukazujícími postup zakládání JZD v hranicích žďárského okresu v letech 1949 - 1960 včetně počtů uložených zákazů pobytu, jež v regionu dolehly nejvíce na obce v okolí Žďáru a Přibyslavi. Archivními prameny, jež odhalují dobovou frazeologii mocensko politických orgánů, si přiblížíme atmosféru zejména nastupujících 50. let a články z dobového tisku zase doloží veřejné pranýřování konkrétních selských rodin. Nebudou chybět ani úsměvné momenty, byť na pozadí velmi tvrdé reality - akce proti mandelince bramborové, verše, slogany a karikatury.

PhDr. Martin Šíkula, přednášející a kronikář obce Bohuňov